

TIP'Lİ KADINLAR

Şiddeti, yoksulluğu, saray düzenini yok edeceğiz!

Her gün kadın cinayeti haberleriyle uyandığımız, erkek şiddetinin hayatın bir parçası gibi görüldüğü, şiddet faillerinin cezalandırılmadığı bir ülkede yaşıyoruz.

Kadınların yüzde yetmişi çalışmıyor, çalışan her dört kadından biri asgari ücret dahi alamıyor. Çarşıda pazarda fiyatlar el yakarken, eve bırakılan üç kuruş parayla “evi çekip çevirmemiz” bekleniyor. Bakıyor, besliyor, hayat veriyoruz; çalışıyor, didiniyor, şefkat ve aşk veriyoruz ama payımıza yoksulluk ve şiddet düşüyor. Şiddet de yoksulluk da yaşamımızı boylu boyunca kaplıyor. Ailede, okulda, işyerinde, aşkta, özel ilişkilerimizde, her yerde “erkek şiddeti” nefesimizi kesiyor.

İş görüşmesinde plazadan atılan biziz, “kışkandım” diye sokak ortasında vurulan da. Tuzluğu uzatmadı diye, facebook hesabı açtı diye, tayt giydi diye; dövülen, hakarete uğrayan biziz. Boşanmayı hala canımızla ödüyoruz. Ataerkil şiddet her yanımızda.

Erkek şiddeti bir yandan yoksulluğun, neoliberal politikaların “verimli toprağında” kök sa-

larken bir yandan da 20 yıllık saltanat rejiminin cezasızlık politikalarıyla, gündelik yaşamı sürekli dinselleştirme hamleleriyle, “kutsal aile” masallarına katık edilen kadın düşmanlığı ile yol alıyor.

Bir gece yarısı tek adam kararnamesi ile İstanbul Sözleşmesi'nden çıkanlar, 6284'ü hedef haline getirenler, Medeni Kanun'a her fırsatta saldıranlar, nafaka hakkını tartışmaya açanlar, “küçüğün rızası” söylemini üretenler, imama resmi nikah yetkisi verenler, aile hukukunda arabuluculuğu önerip kadınların evlilik içinde kazanılmış haklarının kolayca gasp edilmesinin önünü açanlar yaşadığımız “erkek şiddetinin” birinci dereceden sorumlusudur.

Yeter artık! Ekonomik, psikolojik, fiziksel, cinsel şiddet döngüsü içinde yaşamaktan çok sıkıldık! Bir gün daha bu düzende yaşamaya tahammülümüz yok!

Kadınların özgürce yaşayabildiği bir ülkeyi hep birlikte kuracağız!

Çocuğa, yaşlıya bakmak zorunda kalmadığımız, ev işleri altında ezilmediğimiz, eve hapse-

dilmediğimiz, emeğimizin görünür olduğu bir ülke...

İş yaşamına hiçbir ayrımcılığa uğramadan katılabildiğimiz, çalışırken sadece kadın olduğumuz için baskı ve mobbinge uğramadığımız, taciz edilmediğimiz bir ülke...

Sabahlarında kadın cinayeti haberleriyle uyanmadığımız, akşamlarında şiddet görmekten korkmadığımız, şiddet failleriyle hesaplaştığımız bir ülke...

Din adamlarının, politikacıların hayatlarımız üzerinde söz sahibi olmadığı, kendi bedenimize ve yaşamımıza ilişkin kararları kendimiz verdiğimiz, laik bir ülke...

Sokaklarında, meydanlarında özgürce yürüdüğümüz, taksiye binerken arkadaşımızla plakasını paylaşmak zorunda kalmadığımız, toplu taşımada tek kişi kalınca korkmadığımız bir ülke...

Düşlediğimiz ülkeyi birlikte kuracağız! Şiddeti, yoksulluğu, saray düzenini yok edeceğiz!

İktidarın Dini, Kadınların Laikliği

L. Nalan Ermiş

Dominik Cumhuriyeti'nde 1930 yılında iktidarı ele geçiren Rafael Trujillo'nun 31 yıl boyunca sürdürdüğü diktatörlüğe karşı Mirabal Kardeşlerin yükselttikleri özgürlük talebinin sesi, ülkenin dört bir yanında yankı bulmuştu. Diktatörlüğün alaşağı edilmesinde önemli rol oynayan Mirabal Kardeşler 1960 yılının 25 Kasım'ında diktatörlük destekçileri tarafından önce cinsel saldırıya uğradılar, ardından katledildiler. Bu katliam kayıtlara "kaza" olarak geçti. Mirabal Kardeşlerin yaşamları uğruna verdikleri bu mücadele, dünya kadın hareketi ufkuna yeni pencereler açtı. Öldürdükleri gün, yıllar sonra "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü" olarak ilan edildi ki bu gün, bir anlamdan çok fazlası; kadına yönelik şiddetin her türlüsüne karşı yükselen isyanın sesi, öfkenin dışı vurumu, mücadelenin tam da kendisi.

Bu yıl 25 Kasım'a giderken, Molla rejimine, rejimin gerici ve şiddet yanlısı politikalarına, ekonomik krize karşı eylemler ile gündeme gelen İran'da, isyan ve öfkemizin saç tellerinde vücut bulduğuna ve ulusal sınırları da aşmış kitlesel bir mücadeleye tanıklık ediyoruz.

İran'da yaşayan Kürt kadın Jina Masha Amini'nin, Molla rejiminin dayattığı kılık kıyafet kurallarına uygun olarak başını örtmediği gerekçesiyle ahlak polislerince göz altına alınıp göz altında işkenceye ma-

"Siyasetin dinselleşmesi, kadınlar üzerindeki mevcut baskı, kontrol ve sömürü mekanizmalarını güçlendirirken, egemen inanç anlayışı gereği dinin "sorgulanamazlığı" ve "kutsallığı" da birer siyasi araç hâline getirilip "fitrat", "yaratılış", "kutsal aile" gibi tarih-dışılaştırılmış suni kavramlar, toplumsal cinsiyet rollerine dair ön kabullerin toplum tarafından daha meşru sayılmasına ve bu bağlamda toplumsal kültürün daha hızlı şekillendirilmesine yol açıyor."

ruz bırakılması ve bu işkence sonucunda 16 Eylül'de hayatını kaybetmesiyle tüm İran, o günden bu yana kadınların öncülüğünde sokaklarda. Jina Masha Amini'nin ölümüyle başlayan kitlesel eylemler sadece kılık kıyafet dayatmasını değil; bizatihi gericiliği, molla rejimini, İslami diktatörlüğün kendisini hedef alıyor ki bu çerçeveden bakıldığında, İran halkının laikliğin kurucu olduğu eşit ve özgür bir yaşam için direndiğini ifade etmek mümkün.

Direniş toplumun, cinsiyet, sınıf, ırk, yaş fark etmeksizin, geniş kesimlerinde karşılık bulmuş durumda zira gerici, yobaz zihniyetin ve bu zihniyetin somutlaştığı uygulamaların toplumsal yaşama olan etkisi çok yönlü ve de oldukça ağır. Bu somut gerçekliğin, kadın ezilmişliğinin tarihsel ve toplumsal yönü nazara alındığında, kadınlar için çok daha yıkıcı sonuçlar doğurduğu aşikâr.

Ataerkil bir toplum düzeninde, yani toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı erkek egemen bir toplumda, mevcut güç ilişkileri ile kadınların bedeni, cinselliği ve diğer yaşamsal pratikleri hâlihazırda denetlenmeye ve kontrol altında tutulmaya çalışılırken tüm bir devlet alanının ve siyasi ve toplumsal yaşamın şeri kurallara göre düzenleniyor oluşu kadınlar üzerindeki baskı, kontrol ve sömürü mekanizmalarını derinleştirmekte, dini de siyasi olarak araçsallaştırmaktadır.

Siyasetin dinselleşmesi, kadınlar üzerindeki mevcut baskı, kontrol ve sömürü mekanizmalarını güçlendirirken, egemen inanç anlayışı gereği dinin "sorgulanamazlığı" ve "kutsallığı" da birer siyasi araç hâline getirilip "fitrat", "yaratılış", "kutsal aile" gibi tarih-dışılaştırılmış suni kavramlar, toplumsal cinsiyet rollerine dair ön kabullerin toplum tarafından daha meşru sayılmasına ve bu bağlamda toplumsal kültürün daha hızlı şekillendirilmesine yol açıyor.

Ataerkil toplum düzeninin kadınlara çizdiği sınırlar, dinin siyasallaşması ile iyice kalınlaşırken ve kadınların özgürlük alanları daralırken, bu sınırları aşmak için verilen mücadele de oldukça zorlaşıyor. İranlı kadınların, sokaklarda karşı karşıya kaldığı onca baskı ve şiddete rağmen, günlerdir kararlı bir biçimde sürdürdüğü ve kitleselleştirdiği, tüm dünyaya yayılan bu mücadeleye, bu yönüyle çok kıymetli.

İran direnişinin dünyada karşılık bulması da tesadüfen gelişmiş bir hadise değil. COVID-19 pandemisiyle daha da görünür hale gelen, neoliberalizm tarafından derinleştirilmiş eşitsizliklere karşı yükselen protestolar ile dünya genelinde mevcut toplumsal güç ilişkileri daha fazla sorgulanırken; iktidarların daha da otoriterleştiğini ve topluma yönelik baskı ve şiddeti artırdığını, bunu da özellikle kadın ve LGB-Tİ+'ların hak ve kazanımlarından başlayarak gerçekleştirdiğini görüyoruz. Ayrıca, kutsal aile, fitrat gibi muhafazakâr ideolojinin temel söylemlerinin bu süreçte siyasal iktidarlarca etkin biçimde kullanıldığına tanık oluyoruz

Türkiye'de, 1937 yılından bu yana bir Anayasa'da var olmasına karşın laiklik, Cumhuriyet tarihi boyunca hiçbir vakit dört başı mamur biçimde var olmamış; başta Diyanet İşleri Başkanlığı olmak üzere devlet alanındaki çeşitli kurum ve kaideler, 1948'den bu yana eğitim alanında yaşanan dinselleşme ve özellikle 12 Eylül faşist darbesinin ardından siyasal ve toplumsal alanların bütününde egemen haline getirilen İslamcılık ile hâlihazırda eksik ve aksak olan laiklik, tarihsel süreç içinde oldukça zayıflatılmış ve en nihayetinde 20 yıllık AKP iktidarı ile birlikte ortadan kaldırılmıştır.

Laikliğin tarihsel süreç içerisinde aşındırılması ve nihayetinde ortadan kaldırılması, Türkiye'de kadınlar üzerinde baskı, kontrol ve sömürü mekanizmalarını daha da kuvvetlendirmiş; siyasal iktidar, bu süreçte, Türkiye'de kadın hareketini başat karşıtlarından biri olarak bellemiştir. Türkiye'de kadına yönelik şiddetin, 1987 yılında örgütlenen "Dayağa Hayır" yürüyüşü ile görünürlik kazanmaya başladığını hatırlıyoruz. Bu önemli yürüyüşün ardından devam eden protesto gösterileri ve şiddet karşıtı kampanyalar neticesinde, ceza kanununda ve medeni kanunda yapılan bir dizi değişiklik sonucu kadına yönelik şiddet ile mücadelede ciddi kazanımlar elde edildi. Yıllarca yürütülen örgütlü bu mücadele sonucunda 2011 yılında Türkiye; kadına yönelik şiddetin tüm biçimleri ile tanımlandığı, şiddete karşı önleyici, koruyucu tedbirler alma başta olmak üzere bütüncül politikalar geliştirme hususunda taraf devletlere sorumluluk yükleyen "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi" yani İstanbul Sözleşmesi'ne ilk imzacı devletlerden biri oldu.

Banlatılan Bizim Hikâyemiz

Münevver Yiğit

Örgütlenmeye nasıl karar verdiniz?

Soruları gördüğümünden beri düşünüyorum. Örgütlenmeye nasıl karar verdim. Babam cıva madeninde çalışıyordu. Arkadaşları ile sohbet ederken hep konuşulan sendika olurdu. Sendikalı olurlarsa daha iyi ücret alacakları konuşurlardı. Ben de çocuk yaşta babam ve arkadaşlarının konuşmalarını dinlerdim. Benim de bu konuşmalardan öğrendiğim sendika demek daha çok meyve daha çok pazar daha çok isteklerimizin karşılanması demektir. Sendika kelimesi ile tanışmam böyle oldu. 1977 yılı 1 Mayıs Katliamı'nda öldürülen Hatice Özen'in cenazesine katılmak istediğimizde öğrenci olduğum Aydın Sağlık Okulunda yine yasaklarla karşılaştık. Ve ben 1 Mayıs'la tanışmış oldum. Hemen sonrasında okuldan disiplin cezası ile atılmak istenen bir arkadaşımız için ilk kez yatılı okul öğrencileri örgütlendik. Arkadaşımız okuldan atılacağına okul müdürü gitsin istedik ve başardık.

Örgütlü olursak başaracağımızı kendi kendimize öğrenmiş olduk. Kendimiz-

le çok gurur duymuştuk o dönemde. Bu olay Sağlık Bakanlığında ciddi bir şekilde gündem oluşturmuştu. Artık bizim gibi düşünen öğretmenlerimiz yanımızdaydı. Öğrencilik hayatımda bu tür olayla basit bir şekilde örgütlenmeyi öğrenmiş oldum. 1980'de göreve başlamamla beraber 12 Eylül Darbesi ile tanıştım. Çalışma hayatının içindeydim. Sağlık çalışanları Tüm Sağlık-Sen'i kurdular. İlk kurulduğu günden üyesi ve çalıştığım kurumda temsilcisi oldum, emekli oluncaya kadar böyle devam etti.

Örgütlenmek bir kadın olarak hayatınızda neyi değiştirdi?

Örgütlenmenin kadınlar için çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bir kadın olarak hayatında neler değiştirdi diyorsun ya söylenecek o kadar çok şey var ki! Birlikte daha güçlüyüz. Dayanışmanın, desteklemenin önemini görüyorsun. Yaşama daha aktif, daha bilgili, daha özgüvenli olarak katılıyorsun. Kendi gücünü fark ediyorsun. Sürekli öğreniyorsun ve bu seni ileriye taşıyor.

Hem 1980'li yıllardan bu yana kadın mücadelesinin sonuçları neticesinde elde edilen hem de Cumhuriyet'in ilerici bakiyesinden miras kazanımlar, AKP iktidarının laiklik, kadın ve özgürlük düşmanı politikaları neticesinde zaman içerisinde ortadan kaldırıldı. Bu bağlamda, 2018 yılında müftülere nikah kıyma yetkisinin verilmesi, medeni kanun ile güvence altına alınmış –boşanma davalarının arabuluculuk yolu ile karara bağlanmasının önünü açacak yasal değişiklik başta olmak üzere- haklara dair tartışmalar açılması ya da yasal değişiklikler yapılması, İstanbul Sözleşmesinin "kutsal aile yapısına, toplumun örf ve adetlerine" aykırı olması gerekçe gösterilerek feshedilmesi, AKP'nin gerici, kadın düşmanı, laiklik karşıtı politikalarının en somut örnekleri. Bu somut örneklerden yola çıkarak şunu ifade etmek mümkün ki AKP'nin bugünkü arzusu; kadının

siyasal ve toplumsal yaşamdan dışlandığı, bu alanlarda var olacak ise bile "makbul" kadın olarak, yani belirli sınırlara uyduğu takdirde var olabileceği, muhakkak bir aile yapısı içinde tanımlandığı, erkeğe bağımlı kılındığı, bedeninin ve cinselliğinin sürekli denetim altında tutulduğu, çocuk, yaşlı ve engelli bakım süreçlerinden sorumlu kılındığı, kısacası hem ataerkiye hem sermayeye hizmet eden neoliberal muhafazakar toplum düzenini yeknesaklaştıracak siyasal, toplumsal ve kültürel değişimin sağlanması arzusudur. Tam da buradan hareketle, kadına karşı şiddetin her türlü-sü ile mücadelede ve en temelde eşit ve özgür bir yaşam mücadelesinde, laikliğin hayatı bir önem taşıdığını, gerici/muhafazakar politikalara karşı laiklik talebini hiçbir istisnaya yer vermeksizin dile getirmenin elzem olduğunu görmeli ve mücadele hattımızı buradan çizmeliyiz.

GEÇTİĞİMİZ YIL 124 KADIN EVLİ OLDUĞU

ERKEK TARAFINDAN ÖLDÜRÜLDÜ.

Özlem AKCAN

Mutlu aile tablosunda sadece erkeklerin yüzü gülüyor

Ataerkinin "aile saadeti" masalı kadınların ve LGBTİ+'ların yaşam hakkını, özgürlüğünü, emeğini sömürerek büyüyor.

Feminist düşünceye göre kadın, bir toplumsal cinsiyet kategorisi olarak sadece aileyi meydana getirmez, aynı zamanda aile tarafından meydana getirilir. Bu anlamda tarihsel koşullarıyla aile kurumu, kadın-erkek arasındaki eşitsizlik ve sömürü ilişkisinde pay sahibidir.

Bu eşitsiz ilişkiyi görmek için çok uzağa gitmeye gerek yok, kendi ailemize, çevremizdeki ailelere bakmak yeterli. Hemen hemen her genç kadın, "Çalışacaktım ama baban izin vermedi", "Okuyacaktım ama deden izin vermedi", "Gençken çok dayak yedim," gibi cümleler duymuştur ailesindeki bir kadından. Hemen hemen her kadın kendini gerçekleştirmek, özgürleşmek, arzularının peşinden gitmek istediğinde en az bir erkek aile üyesi bulmuştur karşısında. Ev içi emek vermiş, bakım hizmeti sunmuş ama günün sonunda eve para getirmeyen, çalışmayan olmuştur. Fiziksel ya da cinsel şiddet olayının ya mağduru olmuştur ya da tanığı. Psikolojik ve ekonomik şiddetin adı bile konulamamıştır pek çok zaman. Aile içinde kadınların emeğine, bedenine el konulmuş ve bu da erkek şiddetiyle güvence altına alınmıştır. Devlet de erkeği koruyup kollamıştır.

Ayşe Paşalı'yı hatırlıyor musunuz mesela? 2019 yılında adliye koridorunda, yanında tecavüzcü kocası ve suratı mosmor fotoğrafı gazetelerde yer alınca ülkenin gündemine oturmuştu.

Ayşe, ölümünden beş yıl önce boşanma davası açmış, aile büyüklerinin araya girmesiyle karardan vazgeçmek zorunda kalmıştı. 2009 yılında kocası İstikbal Yetkin, Ayşe'yi dövüp tecavüz etmiş, çıkarıldığı mahkemede, "Eşimi çok seviyorum, pişmanım," deyince serbest bırakılmıştı. Ayşe Paşalı, Haziran 2010'da boşanmış ama Yetkin, Ayşe'yi hiç rahat bırakmamıştı. Ayşe savcılığa suç duyurusunda bulundursa da savcılık Yetkin'i gözaltına almamış, koruma kararı talebini de aralarında evlilik birliği kalmadığı gerekçeyle reddetmişti. İstikbal Yetkin, 7 Aralık'ta Ayşe Paşalı'yı on bir yerinden bıçaklayarak öldürmüş, cinayetten önce internet arama motorlarından "Öldürücü darbeler nasıl vurulur, TCK'da adam öldürmenin cezası" türünden aramalar yaptığı tespit edilmişti. Cinayete ilgili olarak dönemin Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Selma Aliye Kavaf, "Olay karşısında yasalarımızda eksik yok, cinayet münferit," demişti.

Ahmet Yıldız'ı hatırlıyor musunuz? Urfalı dindar ve zengin bir ailenin tek erkek çocuğuydu. Üniversite okuduğu İstanbul'da sevgiliyle birlikte yaşıyordu.

Ailesi, onun eşcinsel olduğunu öğrenince tehdit etmeye başladı. Yıldız da bunun üzerine savcılığa suç duyurusunda bulunup koruma istedi. Savcılık, soruşturma başlatmadığı gibi koruma da vermedi. Bu başvurudan sadece üç ay sonra, 15 Temmuz 2008'de, İstanbul Üsküdar'da dondurma almak için gittiği kafede vücuduna isabet eden üç kurşunla yaşamını yitirdi. Ölümünün ardından ailesi ona sahip çıkmadı ve dava açmadı. Ancak olayda yaralanan Ümmühan Daraca isimli bir kadının şikâyeti üzerine dava açılabilir. Saldırganın kimliği konusunda tanıkların verdiği ifadeler, Ahmet Yıldız'ın babası Yahya Yıldız'ı işaret ediyordu. Bunun üzerine arama yapıldı ancak baba Yıldız ne evinde, ne de iş yerinde bulunamadı. Yurt dışına kaçtığı anlaşıldı. Ahmet Yıldız'ın ailesi davaya sahip çıkmadı. Anne ve ailenin diğer bireyleri davaya katılmazken, cinayetin faili olduğu iddia edilen babanın nerede olduğu ile ilgili de bilgi vermekten kaçındı.

MÜNFERİT DEĞİL!

Bu iki örneği günlerce konuşulduğu, tarihsel anlamları da olduğu için seçtim. Ayşe Paşalı davasında olduğu gibi devlet yetkilileri "münferit" açıklaması yapsa da gerçeğin bu olmadığını biliyoruz. 2021 yılında öldürülen 280 kadının 124'ü evli olduğu erkek, 37'si birlikte olduğu erkek, 24'ü tanıdık birisi, 21'i eskiden evli olduğu erkek, 16'sı akrabası, 13'ü eskiden birlikte olduğu erkek, 13'ü babası, 11'i oğlu, 6'sı kardeşi tarafından öldürüldü. 2022'nin Eylül ayında ise öldürülen 26 kadının 16'sı evli olduğu erkek, 2'si eskiden evli olduğu erkek, 2'si birlikte olduğu erkek, 1'i eskiden birlikte olduğu erkek, 3'ü akrabası, 1'i oğlu, 1'i üvey babası tarafından öldürüldü. 2021 yılında öldürülen kadınların yüzde 64'ü evlerinde öldürüldü. Patriarkanın temel yapı taşını oluşturan aile kurumu kadınların canını alıyor her gün. Muhafazakâr söylemler sokağı, yabancıları öcü gibi gösterip kadınları eve tıkmaya çalışsa da kadınlar kendi evlerinde, tanıdıkları, aile üyeleri

tarafından öldürülüyor. LGBTİ+'ların pek çoğu cinsel yönelimlerinin ailesi tarafından anlaşılmasının ardından ya şiddete maruz kalıyor ya da evden kovuluyor. Psikolojik ve ekonomik şiddet kayıt altına alınamadığı için bunun verisinden bahsedemiyoruz bile.

ANAYASA TARTIŞMASI

Tüm bu bahsedemediğimiz şiddet içinde şimdilerde yine yeni bir anayasa konuşuyoruz. Ana muhalefetin başörtüsüne yasal güvence önerisi, AKP iktidarının kadınlar ve LGBTİ+'ları daha fazla tahakküm altına almak için arayıp da bulamadığı yolu açtı. Anayasa'nın 'din ve vicdan hürriyeti'ni' düzenleyen 24. maddesinde değişiklik önerisinin yanına hızlıca 41. madde de dâhil edildi. Mevcut haliyle Anayasa'nın 41. maddesi, "Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır" diyor. Şimdi ise "eşler arasında" ibaresi 'muğlak bulunduğu için', "Aile, kadın ve erkekten oluşur" tanımı getirileceği söyleniyor. AKP iktidarı aslında uzunca bir süredir toplumu ve siyasetini şekillendirirken küresel anlamda yükselen toplumsal cinsiyet karşıtlığından faydalanan, yurtdışındaki sağcı politikaların izinden gidiyor. İstanbul Sözleşmesi'nden bir gecede çıkılması da bu politikaların bir göstergesiydi, son yıllarda körüklenen LG-BTİ+ nefreti de. Aile değerleri savunusuyla ataerkil sömürünün devamını sağlarken LGBTİ+ fobiyle de bu sömürünün rıza inşasını oluşturuyor.

Çocukların okula aç gittiği, "Okullarda öğrencilere bir öğün ücretsiz yemek verilsin" teklifinin AKP ve MHP oylarıyla reddedildiği, kız çocuklarının okullaşma oranının gün be gün azaldığı, kadınların istihdamdan uzaklaştırıldığı, aile içinde sömürüldüğü, nafaka haklarına göz dikildiği, LGBTİ+'ların evde ve sokakta şiddete maruz kaldığı bir ülkede "aile değerleri" savunusunun sadece erkeklerin ve ataerkinin işine yarayacağı bir gerçek. Feminist hareketin 1970'lerden beri aile kurumuna karşı yürüttüğü mücadele boşuna değil. Çizilen hattı daha ileriye taşıyıp kaderimizi kendimiz yazacağız. İşe de aile saadeti bozmakla başlayacağız.

Kadına Yönelik Şiddetle Bütünsel Mücadele

TİP Kadın Bürosu

Şiddete dair pek çok kavram kullanılıyor: Kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet, yakın ilişkilerde şiddet, erkek şiddeti, cinsiyetli şiddet vb. Elbette bu kavramlar farklı vurguları ve tercihleri yansıtmaktadır. Yine de hangi kavram kullanılırsa kullanılsın, şiddetin temel eksenini toplumsal cinsiyet çatışmalarıdır.

Kadınların binyıllardan bugüne farklı farklı kültürlerde, toplumlarda, üretim biçimlerinde karşı karşıya kaldığı türlü şiddet biçimlerinin ise tek bir işlevi vardır: Ezilen cins olarak kadınların kontrol altına alınması.

Elbette suçun tanımı tarihsel koşullardan bağımsız ele alınamaz. Nitekim erkek şiddetinin çeşitli biçimlerinin yasa metinlerinde de tanımlanması belli tarihsel toplumsal dinamiklerin, mücadelelerin ürünüdür. Tarihsel olarak bakıldığında kadına yönelik şiddet, ceza alanına çok geç, yetersiz ve çarpık biçimde girmiştir. Örneğin pek çok ülke için geçen yüzyılın yarısına kadar tecavüz, “bir erkeğin başka bir erkeğe karşı işlediği mülkiyet suçu” konumundadır. Örneğin eski Türk Ceza Kanunu, tecavüz suçunu “Adabı umumiye ve nizamı aile aleyhine cürümler” olarak tanımlamıştır. Yani TCK, tecavüzü, bedensel ve bireysel olarak ayrı bir varlık olan kadına karşı işlenmiş bir suç olarak değil, koca ya da babanın reisi olduğu aileye karşı işlenmiş bir suç olarak görmüştür.

İş yerinde cinsel tacizle ilgili bilinen ilk rapor 1987 gibi geç bir tarihte yazılmıştır.

90'lı yıllara kadar bir şiddet türü olarak kabul edilmeyen “ekonomik şiddet”; kadının emeğine, yarattığı değere, kazancına el koyma, kazanma hakkını, karar alma hakkını ya

da kazanç sağlamayı olanaklı hale getirecek eğitimini engelleme gibi boyutlar içermektedir. Evlilik içi tecavüzün suç kapsamına alınması son otuz yılda mümkün olmuştur. Psikolojik şiddetle ilgili pek çok kavram yeni yeni ortaya çıkmaktadır. (1)

Ve nihayet İstanbul Sözleşmesi (Kadınlara yönelik şiddet ve ev-içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleye dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi - 2011) gibi uluslararası metinlerde ifade edildiği üzere kadına yönelik şiddet, fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik boyutlarıyla tanımlanmaktadır.

Şiddetin Kaynağı

Binyıllara uzanan ezilmenin günümüz dünyasındaki anlamını daha açık biçimde ifade gerekirse, kadına yönelik şiddetin temel belirleyicisi, ataerki ve kapitalizmdir. Dolayısıyla bu iki temel eksenin bir bütün olarak ele alınması gerekir. Diğer bir deyişle günümüzün neoliberal rejimleri, “otoriter kapitalizmleri” ile kurulan toplumlarındaki “erkek şiddeti” ancak bütünsel bir yaklaşımla ele alınabilir.

Neoliberalizm işçi sınıfına saldırırken, onun bir kesimini “erkeklik masallarıyla” uyutmaya; yak, yık, parçala, patlat, doğru diyerek yüreklendirmeye devam etmektedir.

Kadının şiddetin nesnesi haline, krizin “şok emicisine” dönüştürülmesi buraya denk düşmektedir. Zira sınıfa saldırı politikalarının bir yüzü kadın istihdamının daha fazla kural-sızlaşması, kadın emeğinin daha fazla ucuz hale gelmesi, kadın yoksulluğunun daha fazla su yüzüne çıkması biçiminde tecessüm

etmektedir.

Erkek egemenliğinin hükmünü sürdürdüğü bir dünyada tüm bu koşullar kadını, her yerde daha fazla bağımlı ilişkiler kurmaya mecbur bırakmaktadır. Şiddet nereden kaynaklanırsa kaynaklansın akacağı yatak burasıdır. Kadını koca eline, baba eline mahkum bırakan düzenekler “yaşamın idamesi” gibi henüz ilk adımda bile kadınları şiddete açık hale getirmektedir. Tam da bu yüzden şiddete karşı mücadele, neoliberalizmle yeni bir bedene kavuşan ataerkinin, onun politik ve sınıfsal dolayımının ötesinde düşünülemez.

AKP rejimi örneğinde İstanbul Sözleşmesi'nin feshi bize; kadına yönelik şiddete karşı bütünsel, politik odağı olan bir hat oluşturmaya önemini bir kez daha göstermektedir.

Şiddete karşı mücadelede bütünsel bir perspektif oluşturma

Kadına yönelik şiddete karşı mücadele denildiğinde ilk elden akla gelen suç ve ceza alanıdır. Türkiye örneğinde suçluların pek çok örnekte ceza almayı ya da haksız iyi hal indirimlerinden faydalanışı bu hattı daha da önemli hale getirmektedir. Oysaki eşitsizliğin yalnızca suç sonrası görünümüne odaklanmak sorunu çözmez. Şiddet uygulayanlara ceza vermek, adaleti tesis edebilir ama yeni suçların oluşmasını engellemez. Dolayısıyla bütünsel bir mücadele hattı oluşturmak, örneğin kadın işsizliğine, cinsiyetçi ideolojilere, sosyal politikaların yokluğuna, şiddeti körükleyen kadın düşmanı kurumlara karşı mücadeleyi bütünleştirmek gerekmektedir.

Bu bütünsellik içinde, sığınma evlerinin sayısının artırılması, kadını emek sürecinden uzak tutan engellere karşı mücadele (yaygın kreş mücadelesi yürütmek gibi), kadın lehine sosyal politikalar talep etmek, işyerlerinde kadınların maruz kaldığı çeşitli şiddet biçimlerine karşı (mobingten tacize) özel örgütlenme çalışmaları yürütmek, şiddete karşı “haklarımız” için mücadele ve daha bir dizi şey sıralanabilir.

Nitekim AKP tarafından bir gece kararnamesi ile İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılmasının en önemli nedenlerinden biri de Sözleşme'nin şiddeti yalnızca "suç sonrası adalet sağlama"ya" sıkıştırmayan bütünsel yaklaşımıdır.

İstanbul Sözleşmesi; devleti, tarihsel ve toplumsal nedenlerle dezavantajlı hale gelmiş yurttaşlarının can güvenliğine ilişkin aktif biçimde sorumlu addetmektedir.

Şiddetin, çeşitli mekanizmalarla sorumlu su devlettir. Muhatap devlettir. Devletin görevi bellidir: Kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesi, şiddete maruz kalan kadınların korunması, suçların kovuşturulması, suçluların cezalandırılması, kadına karşı şiddet ile mücadele alanında bütüncül, eş güdümlü ve etkili iş birliği içeren politikaların hayata geçirilmesi.

Devlet birtakım önlemler almak, mağdurlara barınma ve istihdam için bütçe ayırmak, kaynak aktarmak, öngörülen hukukun ekonomik mantığını benimsemek zorundadır. Zira Sözleşmeye göre -CEDAW'dan farklı olarak -devlet “ekonomik şiddeti” tanımlamak, kadınların “ekonomik bağımsızlıklarını kurma-

larını” hedeflemek zorundadır. Sözleşmenin tanımladığı ekonomik şiddetin kapsamı; kadın istihdamına izin verilmemesi, istenilmeyen bir işte zorla çalıştırılması, iş hayatındaki ileri pozisyonların kısıtlanması, eşit işe eşit ücret verilmemesi ve kadının daha az kazanması gibi birçok örnekle genişletilmektedir.

Tüm bunlar sistemsel olana uzanmaktadır. Kadın istihdamının yüzde otuzu zor bulduğu, çalışan kadınların yüzde 60'ının asgari ücrette mahkum edildiği bir tabloda İstanbul Sözleşmesi bir hukuk metninden fazlasına işaret etmektedir. Sözde reformların gizlediği de budur.

Bu anlamda TİP'li Kadınlar, bugünün ihtiyaçlarına uygun olarak şiddet başta olmak üzere cinsiyetli çatışmalara, emek cephesinden güçlü bir yanıt üretebilmenin imkanlarını arayacaktır.

Yine de bütünsel bir siyasal hat için daha fazlası gerekmektedir. Zira kadına yönelik şiddetin kışkırtılmasının bir rejim meselesi olduğu açıktır. Cezasızlık politikaları kadar istihdamdan dışlanma, yoksullaştırma kadar yaşamın dinselleştirilmesi ve laikliğin adım adım yok edilmesi bu bütünsel hatta oturtulmalıdır.

Laiklik olmadığı için kadına şiddet "kutsal aile" masallarıyla, dini vaazlarla, arabuluculuk yapması beklenen imamlarla, müftü nikahı uygulamalarıyla, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı nezdinde Diyanet görevlilerine her alanda görev verilmesi ile kışkırtılmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi'nin iptal edilmesi, Medeni Kanun'un hedef alınması, imam ara-

bulucularla boşanmanın önlenmesine dair muhtemel düzenlemeler, nafaka hakkının, kadınların çocukların velayetine ilişkin haklarının tartışmaya açılması, çocuk istismarının evlilikle aklanmasına göz kırılması, kadına yönelik şiddetin kışkırtılması için muazzam bir ortam sağlamıştır.

Dolayısıyla bugün kadına yönelik şiddete karşı mücadelenin; erkek şiddetinden fazlasıyla nemalanan AKP rejimini, onun doğrudan siyasi sorumlusu olduğu koşulları hedef almadan yapılması mümkün değildir. AKP rejimine, onun baş tacı yaptığı ataerkil formlara, kutsal aile söylemlerine, cezasızlık politikalarına, 13.3 milyon kadını bakım yüküyle eve kapatmasına, kadınların yüzde 70'ini istihdamdan dışlamasına, istihdamda olanların yüzde 60'ını güvencesiz işlerde çalıştırmaya, asgari ücrete mahkum etmesine topyekun bir karşı duruş şiddetle mücadelede kırmızı çizgimizdir!

Kahrolsun erkek şiddeti, kahrolsun AKP rejimi, kahrolsun AKP'nin yobaz, erkek ege-men yaşamı!

Yaşasın Kadınlar!

Notlar:
1-Bu konunun ayrıntıları için bkz. <https://tip.org.tr/sorularla-tipli-kadınlar/>
2-Nancy Holmstorm, Sosyalist Feminist Proje, cilt:1, Kalkedon Yayınları, 2012, s.205

“Şiddet gören kadınların sesi olmak istiyorum.”

Serap Özer

Selma, uzun yıllar şiddet görmüş ve bunlarla tek başına sessizce mücadele etmeye çalışan milyonlarca kadından biri. Bir süre önce örgütlü mücadele ile tanışan ve şimdilerde kendi sözleri ile başka kadınlara umut olmak isteyen bir kadın.

İki kız çocuğu annesi olan Selma'nın yaşadıkları aslında hiçbirimize yabancı değil: “kol kırılır yen içinde kalır. Ancak günümüzde kadınların mücadelesi sayesinde “yen içinde” bırakılmayan ve bize “kadermiş, fitratmış” gibi sunulan şiddeti yeneceğimize olan inancımız her geçen gün artıyor. Selma'lar çoğaldıkça umut hep var olacak. Burada sözü bitirip umudu kendi içinde yeşertmiş bir kadına kulak verelim.

Türkiye İşçi Partili Kadınlar ve Sakarya Kadın Platformu ile ilk nasıl karşılaştınız?

Ben 13 yıl boyunca şiddet görerek yaşadım. Boşandıktan sonra ise kendime koyduğum üç hedeften biri sesini çıkaramayan kadınların sesi olmaktı. Kadın Platformunun varlığından haberim vardı ancak Türkiye İşçi Partisi'ni bilmiyordum. Bir gün komşum bana, kadınlar Adapazarı Kültür Merkezi önünde toplanıp bir şeyler yapıyor, dedi. Bir eylem sonrası pankartları toplarken onları gördüm ve yanlarına gittim. Kendi yaşadıklarını ve yapmak istediklerini anlattım. Şimdi aralarındayım.

“İlk tokadı attığında O'ndan ayrıldım”

Boşanmak bizim ülkemizde çok kolay alınacak bir karar değil. Birçok kadının yaşadıklarına rağmen buna cesaret edemediğini biliyoruz oysa siz bunu başardınız. Süreci biraz anlatabilir misiniz?

Aslında en başından başlamak istiyorum. Ben onu 17 yaşında tanıdım ve çocuk aklımla onu çok sevdim. O da beni çok seviyordu. Biz kaçtık ancak bir hafta sonra bana tokat attı ve ben de bunu babama söyledim. Babam beni geri aldı. Henüz nikâh yapılmamıştı. O askere gidip döndükten sonra tekrar görüşmeye başladık ve evlendik. Bana değiştiğini söylemişti. İlk sene her şey çok güzeldi. Bir kızım oldu, sonra maddi sıkıntılar araya girmeye başladı. O kendini içkiye vermeye başladı. Sonradan başka maddeler de kullandığını öğrendim. Eve geldiğinde söylediği şeye cevap versem de vermesem de beni dövüyordu. Sonra bu dövmeler sıklaşmaya başladı. İkinci kızıma hamileyken beni alıp köyüne götürdü. Elimden telefonumu aldı, kimseyle iletişim kuramıyordum. Annemden de gerekli desteği göremeyince kendimi öldüm diye bıraktım. Artık korkudan yemek yerken dahi karşımdaki insanın gözlerine bakamıyordum. Kendimi tamamen akışa bırakmışım.

Değişen ne oldu?

Bir kış günü, küçük kızım soğuktan uyuyamadığı için dışarıdan odun almaya gidip döndüğümde kızlarımı yatakta dua ederken buldum. Büyük kı-

zım “Ne olur babam bu gece içmesin ve annemi dövmesin” derken küçük kızım “Âmin” diyordu. O an kafamda şimşekler çaktı. “Ben burada ne yapıyorum?” “Benim iki tane kızım var ve onları bu şekilde büyütmek istemiyorum.” diye düşündüm ve gidip onlara sarıldım. “Söz veriyorum, her şeyi düzelteceğim.” dedim. Sözümü tutmam on yıl sürdü. Çünkü hiçbir ekonomik özgürlüğüm yoktu. Oysa bir kadının en büyük özgürlüğü ekonomik gücüdür. Başkasının eline bakarken hayatını düzenleyemiyorsun. Düşünün, ayrıldığınızda çocuklarınıza bakamayacaksınız.

Eşinizden ayrılmak istediğinizi ona ne zaman söyleyebildiniz? Tepkisi ne oldu?

Bir süre sonra çalışmaya başladım. Kendi paramı kazanmaya başladıktan sonra da ondan ayrılacağımı söyledim. Bu onu daha çok delirtti. Beni çok sevdiğini söylüyordu. Abileri sayesinde psikoloğa gitmeye razı oldu. Bir süre her şey iyi gitti ancak yeniden şiddet uygulamaya başlayınca kesin olarak ayrılma kararı aldım ve son kez çok kararlı bir şekilde konuştum. Bu konuşma benim için dönüm noktasıydı. Önce kabul etmek istemedi ama ne kadar kararlı olduğumu anlayınca kabul etti. Sonrası bir mucize gibi gelişti. Anlaşmalı ayrıldık, sekiz ay boyunca hiç sorun çıkarmadı. Ancak daha sonra yeniden rahatsız etmeye başladı. Koruma talebim üzerine iki kere uzaklaştırma gerçekleştirildi. Bu süre içinde beni sürekli olarak telefonla rahatsız etmeye devam etti. Kendisini mahkemeye verdim ancak annesinin çok üzülmesi üzerine davamı geri çektim. Şimdilik bir sorun yaşamıyorum.

Şimdilerde hayatınız nasıl geçiyor?

Şu an işime gidiyorum. Evde iki kızım ve ailemizin bireyleri olan kedim, köpeğim, kuşum ve balıklarıyla yaşıyorum. Kendi hayatımı kendim yaşamak güzel.

Gelecekle ilgili planlarınız neler, yeniden hayal kurmaya başlayabildiniz mi?

Denedim ancak sanırım geçmişten gelen korkularla biraz zor. Şu an her şey yolunda ama geçmişte yaşadıklarımın korkusu hâlâ sürüyor. Sanırım biraz daha yol almam lazım.

Çocuklarınız peki, onlar nasıl? Onlarla ilgili hayalleriniz neler?

Onların durumu iyi. Onlar en iyi şekilde atlatıyorlar. Zaten onlar olmasaydı ben bu süreci atlatamazdım. Birbirimize sarılarak devam ettik. Kızlarımın gelecekle ilgili çok güzel hayalleri var ve ben onların hayallerinin gerçekleşmesi için hep arkalarındayım. Onlar benim bu hayattaki en büyük şansım.

“En büyük sorun korku. Onu da ancak örgütlü mücadele ile aşılabiliyorsunuz.”

Yaşadığınız sorunu para kazanınca değiştirebildiniz. Bu size ne düşündürdü?

Öncelikle bu zihniyetin değişmesi gerektiğine inanıyorum. Önce onu değiştirmek lazım. Bunun için de bireysel mücadele yetmiyor. Örgütlü mücadele gerekiyor. Çünkü ben örgütlü bir yapıya girene kadar yaşadıklarımı anlatamıyordum. Çünkü ayıptı bunlar. Ancak şimdi sesimi çıkarabileceğimi ve yalnız olmadığımı öğrendim. Aslında sesimi çıkarmam gerektiğini fark ettim. O nedenle bu yapı benim için çok değerli.

Pek çok yapı şiddete uğrayan kadınlara ulaşmak ve onlara yardım etmek için büyük mücadele veriyor ancak henüz istenilen düzey yakalanamadı. Sizce bundaki en büyük etken nedir?

Korku. Şu an ben boşandığım için belki bu kadar rahat gelebiliyorum ancak evliyken de sizleri veya polise gidebileceğimi biliyordum. Ama tekrar geri döndüğümüzde o adamla aynı eve gireceksiniz ve o şiddet devam edecek diye korkuyorlar. Aslında korkacak bir şey yok. Sadece biraz cesaretli olmamız gerekiyor.

Türkiye İşçi Partisi'nin kadın mücadelesinde çizdiği bir yol var. Oldukça yoğun bir çalışma içerisinde. Siz parti dışından bir kadın olarak bu mücadelede olanlara neler önerirsiniz?

İnsan, karşısında şiddeti yaşamış ama bunu aşılamış kişileri görmek istiyor. Böylece yalnız olmadığına ve kendisinin de başarabileceğine inanıyor. Bu örnekleri daha çok öne çıkarmalı bence.

EYLEM GÜNLÜKLERİ

24 Ekim / Meclis

TİP Sözcüsü Kadigil, Hülya Şellavcı'nın boşanma aşamasında olduğu Kaffar Yeğin tarafından katledilmesini Meclis gündemine taşıdı.

25 Ekim / İzmir

Kadın Bantosu için ritim atölyesine kayıtlar başladı.

27 Ekim / İzmir

"Çocuklar kreşe, kadınlar işe" demek için bir araya geldik.

27 Ekim / Kocaeli

"Çocuklar kreşe, kadınlar işe" talebimizi Kocaeli'nde de dile getirdik!

28 Ekim / Muğla

Her mahalleye yeter sayıda kreş açılsın diye sokaktaydık.

28 Ekim / İzmir

Kadın-erkek ayrımı yapılmaksızın ebeveyn çalışan iş yerlerinde kreş açılmasını sağlamak için meydanlardaydık.

28 Ekim / İstanbul

Kadıköy'de "Çocuklar kreşe, kadınlar işe!" demek için meydanlardaydık.

30 Ekim / Hatay

"Çocuklar kreşe, kadınlar işe" kampanyasıyla talebimizi, sesimizi yükseltiyoruz!

30 Ekim / Edirne

: "Çocuklar kreşe, kadınlar işe" kampanyası için her kent meydanından çağrı yapıyoruz!

30 Ekim / İstanbul

"Çocuklar kreşe, kadınlar işe" kampanyamız için sokaklardaydık!

31 Ekim / Sinop

Açılmayan kreşlerin yerini dolduran sübyan mekteplerini kabul etmiyoruz!

31 Ekim / Merkez

Parti Sözcümüz Sera Kadigil, TİP'li Kadınlar'ın başlattığı "Çocuklar Kreşe, Kadınlar İşe!" kampanyası hakkında basın toplantısı düzenledi.

1 Kasım / Marmaris

: "Çocuklar kreşe, kadınlar işe" kampanyasıyla talebimizi, sesimizi yükseltiyoruz!

1 Kasım / Datça

"Çocuklar kreşe, kadınlar işe, hayata!" demek için bir aradayız.

3 Kasım / Didim

"Çocuklar kreşe, kadınlar işe" kampanyası için çağrıda bulunduk.

3 Kasım / Ankara

Kampanyamız için meydanlardaydık.

4 Kasım / Sinop

"Açılmayan kreşlerin yerini dolduran sübyan mekteplerini kabul etmiyoruz!" demek için sokaktaydık.

4 Kasım / Samsun

"Çağdaş, nitelikli, ücretsiz kreş her çocuğun, her anne babanın hakkıdır!" demek için alandaydık.

5 Kasım / İstanbul

Ataşehir'in pazarlarında kampanyamız için imza topladık.

5 Kasım / İzmir

Ödemiş'te meydanlardaydık.

5 Kasım / Hatay

"Çağdaş, nitelikli, ücretsiz kreş her çocuğun hakkıdır!" demek için sokaktaydık.

5 Kasım / İstanbul

Şişli'de imza kampanyamız için sokaktaydık.

5 Kasım / Mersin

"Çocuklar kreşe, kadınlar işe!" talebimiz için sokaktaydık.

5 Kasım / Adana

Çocuk bakımı, kadın-erkek tüm ebeveynlerin ve toplumun ortak sorumluluğudur!

6 Kasım / Diyarbakır

Çocuğa oyun, eğitim, nitelikli bakım; kadına iş, ekmek, özgürlük!

6 Kasım / İstanbul

Beylikdüzü'nde kampanyamız için imza topladık.

6 Kasım / İstanbul

Okmeydanı'nda parklarda imza topladık.

6 Kasım / Aydın

"Çocuklar kreşe, kadınlar işe!" talebimiz için sokaktaydık.

7 Kasım / Muğla

Köyceğiz'de "Çocuklar kreşe, kadınlar işe, hayata!" demek için bir aradayız.

10 Kasım / Canlı Yayın

Parti Sözcümüz Sera Kadigil ile Kadın Bürosu üyemiz Aslı Yapar Instagram canlı yayınında kampanyamızı konuştular.

10 Kasım / İstanbul

Kadıköy'de "Çocuklar kreşe, kadınlar işe" kampanyası için çağrıda bulunduk.

11 Kasım / İzmir

Urla'da "Çocuklar kreşe, kadınlar işe" kampanyamız için sokaklardaydık.

11 Kasım / İstanbul

25 Kasım Kadın Platformu ile Süreyya Operası önündeydik.

12 Kasım / Denizli

"Çocuklar kreşe, kadınlar işe" kampanyasıyla talebimizi, sesimizi yükseltiyoruz!

12 Kasım / Sakarya

Kampanyamız için meydanlardaydık.

12 Kasım / Diyarbakır

"Çocuklar kreşe, kadınlar işe" kampanyası için çağrıda bulunduk.

ŞİDDETİ, YOKSULLUĞU, SARAY DÜZENİNİ YOK EDECEĞİZ!